

GLASILO

DELOVNEGA KOLEKTIVA LIP BLED

LETO VI.

CETRTEK, 15. JULIJA 1976

Št. 7

22. julij - Dan vstaje

22. julij praznujemo v naši republici kot Dan vstaje slovenskega naroda. Na ta dan se je v letu 1941 v Sloveniji začela vstaja, ko je šmarnogorska skupina med Smartnom in Tacnom napadla nekega okupatorjevega sodelavca in ga pri tem ranila. Dva dni kasneje pa je nastala že rašiška četa.

Politični biro CK Komunistične partije Jugoslavije je 4. 7. 1941 na svoji seji sklenil, naj osvobodilno gibanje od priprav preide v oborožen upor in napad na sovražnikove enote. Osnovna oblika vojaške organizacije naj bodo odredi, ki se bodo bojevali na partizanski način. Prvi borci naj bi tudi ščitili prebivalstvo pred okupatorjevim nasilju. Poleti 1941. leta so v partizane odšli prvi borci.

Ko je jugoslovanska vojska kapitulirala, so si napadalci razdelili domovino. Del Makedonije so si prisvojili Bolgari, del Kosmeta in Črne gore so Italijani priključili Veliki Albaniji, Nemčija pa si je prisvojila Srbijo. Iz Dalmacije, Bosne in Her-

cegovine so naredili Neodvisno državo Hrvatsko. Našo republiko Slovenijo pa so razkosali Italijani, Nemci in Madžari.

Prvo obdobje slovenske narodnoosvobodilne borbe se je začelo z ustanovitvijo OF slovenskega naroda — 27. 4. 1941. Njen namen je bil združiti slovenske množice in jih pripraviti na upor proti napadalcu. Ob razbitju bivše jugoslovanske vojske je tudi v naši republici ostalo nekaj orožja. KPS ga je zbrala in skrbno skrila. Komunistična partija se je tudi vojaško pripravila na vojno. Prva sabotažna akcija je bila v Mariboru.

29. 4. 1941 so člani SKOJ-a zažgali dva nemška avtomobila. Po vsem ozemlju, ki so ga zasedli Nemci, pa so ljudje uničevali nemške letake in napise.

Na Golem pri Igu je 12. maja kakšnih 30 ljudi napadlo italijanske vojake, kar s steklenicami. 20. junija istega leta pa so v Ilirski Bistrici napadli italijanskega vojaka z bombo.

Ko je Nemčija napadla Rusijo, se je 22. 6. 1941 začelo v Sloveniji drugačno obdobje. Centralni komite KPS je istega dne izdal razglas, v katerem je pozval Slovence:

»Ne položite orožja iz rok prej, dokler ne bo fašistični tlačitelj popolnoma razbit in uničen, dokler ne bo osvobodjena zadnja ped slovenske zemlje od Jadranskega morja do severnih slovenskih predelov, od Koroške od Sotle...«

Tako se je začela vojna. Mnogi borci med nami še živijo, mnogi pa so med vojno padli. Njihove gomile so skrite v grapah in širokih gozdovih. Za mnoge grobove sploh ne vemo, zato naletimo na spomenike, kjer so v kamen vklesane besede Grob neznanega junaka. Krvave bitke med 2. svetovno vojno podoživljamo v filmih, časopisju in TV, pa vendar je bilo v resnici še hujše. Tisti, ki vojne ni doživel, si gotov ne zna predstavljati, kakšne strahote se v njej pojavljajo. Vsakdo je v vojni moral imeti trdne živce, da je sploh vzdržal. O hrabrosti in iznajdljivosti naših borcev govorijo še danes daleč v svetu. V svetovni zgodovini so zapisani naši partizani kot borci, ki nikakor niso klonili pred številnimi sovražnimi silami.

Živi se okupatorju niso predali, rajši so ohranili zase zadnji naboj. »Rajši mrtev, kakor živ«, je bilo njihovo geslo, ki ga je bilo slišati med hajkami in boji.

Mi — mladi — občudujemo njihovo voljo in vzdržljivost in umiranje za svetlo idejo o svobodi. Ideja jih je vodila proti cilju in s pesmijo so šli na juriš.

Včasih se sprašujemo, kako bi mlada generacija sprejela vojno. Pa ne samo kako bi jo sprejeli. Ali bi bili takšni borci, kot so bili naši dedje, očetje, strici? Ali ne bi omahovali? Na takšna in podobna vprašanja je zelo težko najti odgovor. Vem pa, da so mnogi med njimi tudi hrabri. Vendar česa takega, kot je vojna, nismo doživeli. Zato si želimo, da bi še naprej vladala svoboda in da bi v miru živeli na svoji zemlji.

Nekaj o zakonu o združenem delu

Nekateri pogledi na sestavino idejno-politične zasnove zakona o združenem delu

Z načrtom zakona izpolnjujemo eno najpomembnejših in najzahtevnejših smernic in nalog, ki jih je opredelil 10. kongres ZKJ o nadaljnjem razvoju samoupravnih socialističnih odnosov in o dograjevanju družbenoekonomske in institucionalne podlage sistema (samoupravljanja) samoupravnega združenega dela po sprejetju Ustave.

Ko bo zakon sprejet in izoblikovan, bo s tem storjen nov korak naprej pri izgrajevanju lastne izvirne družbenoekonomske in institucionalne podlage naše socialistične samoupravne družbe.

V načrtu zakona so ponujene številne povsem izvirne rešitve tako na področju družbenoekonomskih odnosov kot družbeno pravnih in samoupravnih institucij in institutov. Prav to potrjuje vitalno ustvarjalno moč in sposobnost naše samoupravne družbe.

Samoupravni sistem združenega dela se je začel spopadati z nekaterimi protislovji sodobne družbe, ki naj bi jih prav socializem razvozlal v procesu osvobajanja dela in delovnega človeka. Gre za protislovja, ki jih ni lahko obvladati in pred katerimi državno birokratska restavracija preprosto zapira oči in tako zakriva svojo nesposobnost. Premagovanju teh protislovij se je možno uspešno lotiti samo na način, da se upravljanje v imenu delavcev preobrazí v upravljanje delavcev samih.

Ustavna podlaga za Zakon o združenem delu je vsebovana v odredbah člena 281, točka 2—5 Ustave SFRJ.

Zasnova zakona o združenem delu

Pri oblikovanju zasnove zakona se je izhajalo iz stališča, da se obdela in razvije ustavna določila o združenem delu in iz njih izpelje posamezna zakonska določila, institute in institucije ter mehanizem, ki tvorijo nezogibno zakonodajno podlago, da bi ustavna določila lahko izpeljali v družbeni stvarnosti in na njih zgradili samoupravni sistem.

1. V načrtu Zakona je potrebno urediti osnove sistema združenega dela za vsa področja dela in za vse odnose v družbeni reprodukciji in v družbi ter za vse družbene funkcije, ki jih opravlja delavec v sistemu ZD na podlagi pravice dela z družbenimi sredstvi.

2. Da je v načrtu zakona potrebno urediti temelje odnosov v združenem delu, ki zagotavljajo ustavni položaj in pravice delavca ter njegovo neodtujljivo pravico, da odloča o svojem delu, o sredstvih in rezultatih svojega dela kot pooblaščenec družbene skupnosti upravlja z družbenimi sredstvi in je tudi odgovoren pred drugimi delavci in družbeno skupnostjo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Nekaj o zakonu o združenem delu

(Nadaljevanje s 1. strani)

3. Teži se k temu, da so v pravni izpeljavi posameznih odnosov izpolnjeni tile pogoji:

— da zakonska določila ne bo možno razumeti na razne naspotujoče načine,

— da zakon ne bo posegel do take stopnje v funkcionalno izpeljavo sistemskih osnov, da bi s tem posegel v urejanje stvari, ki morajo biti prepuščene urejanju tekoče ekonomske politike in

— da se bo zakon gibal v mejah pristojnosti federacije in ne bo posegel v pristojnosti republike in pokrajin ter da ne bo nepotrebno utesnjeval samoupravne samopobude.

Zasnova in temelji celovitega sistema samoupravnega ZD

Združeno delo je družbenoekonomska kategorija. Pojavlja se kot rezultat razvoja proizvodjalnih sil družbe, kot objektivna zakonitost. Razvijanje proizvodjalnih sil ima za posledico vedno večjo stopnjo podružbljanja človekovega dela, medsebojno povezanost, pogojenost in odvisnost v okviru celotnega družbenega dela. Iz tega sledi pomembno spoznavanje, da združevanje dela na doseženi stopnji razvoja proizvodjalnih sil ne more biti stvar dobre volje ljudi. To je, lahko rečemo, objektivna nujnost. Skratka, celotno družbeno delo je objektivno združeno in med seboj povezano ter odvisno.

Pod združenim delom razumemo torej samoupravno socialistično delo. Tako pojmovano združeno delo je predmet obravnave v osnutku Zakona. Komponente, ki opredeljujejo značaj družbenih odnosov pa so: odnosi družbene lastnine, oblast delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, delavčeva pravica do dela in družbenimi sredstvi in samoupravljanje.

Cilj takega organiziranega obelježja združenega dela je zagotovitev takega položaja delavca, ki ustreza zahtevi socializma o družni živitvi pogojev in rezultatov dela z delavcem v združenem delu.

Pri zasnovi rešitev v zakonu je postavljena zahteva, da moramo družbenoekonomsko osnovo ZD opredeliti tako, da bo delavec v ZD postal dejansko družbeni subjekt upravljanja in gospodarjenja s pogoji in rezultati dela v neločljivi ekonomski soodvisnosti reproduktivne sposobnosti združenega dela in napredka družbene skupnosti v celoti.

Druge zahteve pa je zadostitev v načrtu zakona ta, da je treba zagotoviti ekonomsko učinkovito kroženje in združevanje sredstev v vseh oblikah v okviru družbene reprodukcije, ker je to predpogoj za doseganje optimalnih učinkov.

Ti dve zahtevi tvorita eno temeljnih nalog pred katero se nahaja ne samo socialistično samoupravljanje, temveč socializem nasploh v svobodni družbi.

Družbenoekonomski položaj delavcev v združenem delu

Pri tem opredeljevanju, kot je zasnovan v Ustavi, sta odločilnega pomena dve družbenoekonomski sestavini, ki objektivno opredeljujeta njihov položaj. Ena od teh sestavin je družbeni značaj dela. Delavec v združenem delu združuje svoje delo z drugimi delavci in sredstvi, ki so družbe na last. Rezultat dela združenih delavcev se realizira kot skupni rezultat združenih delavcev. Z drugimi besedami, delavec ne dosega rezultatov svojega dela neposredno, temveč v skupnih rezultatih dela združenih delavcev, pri katerem sodeluje s svojim osebnim prispevkom v delu.

Druga sestavina tvorijo sredstva v družbeni lasti, se pravi družbeni odnosi, ki vladajo med delavci oziroma njihovimi družbenopravnimi subjekti, v odnosu na materialno osnovo ZD.

Pri dosedanjih združitvah je bil poudarek dan predvsem na organizacijsko, fizično združevanje v širše organizacije ZD. Pri tem se je ponujalo kot osrednje vprašanje razmejevanje pristojnosti med TOZD, OZD in SOZD. Pri takem pristopu stvarim pa se ustvari videz, da je čimveč stvari treba obdržati v TOZD, ker je ona temeljna celica samoupravljanja. Iz tega sledi zelo omejen, to je restriktiven pristop, do opredeljevanja skupnih interesov, do združevanja, do skupnega dela itd.

Posledica take prakse je, da so notranje družbenoekonomske kohezijske vezi v širših organizacijah zelo šibke, kljub na zunaj trdni organizacijski povezavi.

Vsebina in struktura načrta Zakona o ZD

Načrt zakona ureja temeljne odnose o združenem delu.

Osnovni skelet tvori obdelava treh tematskih sestavin:

— družbenoekonomski, tako imenovani dohodkovni odnosi v ZD,

— samoupravno organiziranje ZD in

— uresničevanje samoupravljanja v družbeni reprodukciji in v družbi.

Po vsebini je zakon svojevrsten kodeks tematike o ZD. Za razliko od kodeksa v splošnem pomenu te besede predstavlja načrt Zakona le tematsko strnitev materije o združenem delu. To tematiko pa ureja na poseben način. Ustvarja enotno in trdno podlago, na kateri se lahko razvija in izgrajuje samoupravno združeno delo, ne da bi zakon tak razvoj omejeval in utesnjeval in da z obrambnimi varovalkami štiti socialistični samoupravni značaj odnosov v ZD in materialno podlago v družbeni lastnini.

Sistematska zasnova Zakona je zgrajena takole: Uvodni del, del o družbenoekonomskih odnosih dohodkovnih odnosih v združenem delu, del o samoupravni organizaciji, del o uresničevanju samoupravljanja v ZD in zaključni del s kazenskimi in prehodnimi določbami.

Uvodni del je pisan normativno. Zasnovan je kot spoj med ustavnimi določili in obdelavo, ki jo urejuje Zakon.

Glede kazenskih določb pa je dogovorjeno, da se jih ne vnese v Zakon o ZD. To bo celovito uredil kazenski zakon oziroma zakoni.

Jedro in skelet načrta Zakona tvorijo torej srednji trije deli. Razporeditev tematike je takale: Del o družbenoekonomskih odnosih v ZD obsega:

— Tematiko odnosov pri pridobivanju dohodka

— Tematiko odnosov pri delitvi in razporejanju dohodka

— Pravice, obveznosti in odgovornost organov družbenopolitičnih skupnosti pri pridobivanju, delitvi in razporejanju dohodka

— Tematiko medsebojnih razmerij med delavci v ZD

— Tematiko upravljanja z družbenimi sredstvi

— Tematiko, ki ureja družbenoekonomsko podlago povezovanja osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela.

S tem je družbenoekonomska tematika dana celovito in zaokroženo. Posebej je obdelana družbenoekonomska vsebina dohodka, k vsebini pa se pristopa na podlagi odnosov pri ustvarjanju vrednosti.

Minulo delo

Prva sestavina dohodkovnih odnosov obsega tematiko minulega dela. Pod pojmom minulo delo razumemo sredstva za proizvodnjo oz. sredstva družbene reprodukcije v družbeni lastnini.

Socialistični samoupravni proizvodni odnos temelji na družbeni povezanosti delavca z materialnimi pogoji in rezultati dela.

To se izraža kot delavčeva pravica dela s sredstvi v družbeni lastnini.

Od tu izhajajo štirje spleti neodtujljivih pravic delavcev:

— pravica delavca, da upravlja z delom in poslovanjem OZD ter z opravi in sredstvi v celoti od nosno družbene reprodukcije,

— da ureja medsebojne odnose med delavci v delu,

— da odloča o dohodku, ki je ustvarjen v različnih oblikah združevanja dela in sredstev,

— da prisvaja osebni dohodek.

Dohodek kot rezultat dela se pojavlja kot rezultat dela in gospodarjenja z minulim delom. V okoliščinah, ko je ekonomska motivacija še vedno predpostavka za interes delavca pri delu, je neizogibno, da se v družbenoekonomsko osnovo delitve po delu vgradijo tudi osnove pridobivanja dohodka in prisvajanja osebnega dohodka v odvisnosti od rezultatov gospodarjenja z minulim delom.

Odnosi med delavci v materialni proizvodnji in delavci v drugih družbenih dejavnostih

Druga sestavina dohodkovnih odnosov, ki jo obravnava načrt zakona o združenem delu, je družbenoekonomska podlaga, na kateri temelje odnosi med delavci v materialni proizvodnji in delavci v drugih družbenih dejavnostih. Načrt zakona o združenem delu posveča posebno pozornost temeljiti, celoviti in razčlenjeni opredelitvi te družbenoekonomske podlage. Pod pojmom druge družbene dejavnosti je razumeti več kompleksov združenega dela. Sem sodijo dejavnosti kot je znanost, izobraževanje, kultura, prosveta, zdravstvo in druge. Sem sodijo nadalje administrativne dejavnosti, ki se organizirajo v okviru delovne skupnosti.

Družbenoekonomsko podlago, na kateri temelje ti odnosi, tvori tako imenovana svobodna menjava dela, ki je na podlagi ustavnih določil neposredno obdelana, razčlenjena in institucionalizirana v načrtu zakona o združenem delu. Družbenoekonomske sestavine, ki tvorijo institut svobodne menjave dela, so plod posebej obsežne in vsestranske proučitve odnosov v združenem delu, le-te tvorijo dejansko podtekt, na katerega se oslanja, odnosno iz katerega so izpeljane ponujene rešitve v načrtu zakona.

Odnosi med delavci v materialni proizvodnji in delavci v drugih družbenih dejavnostih ne morejo temeljiti ne na podrejenosti, ne na monopolu enega dela združenega dela nad drugim, ampak samo na enakopravnosti, ki je lahko edina podlaga za svobodno menjavo dela.

Posebej kaže opozoriti na tri zadeve. Ena je, da na delavce v delovnih skupnostih ni možno prenašati zadržev, o katerih je pristojen odločati organ upravljanja v organizacijah združenega dela odnosno v družbenopolitičnih skupnostih.

Druga zadeva, ki kaže nanjo opozoriti, je, da je v načrtu Zakona tudi institucionalno izpeljana enakopravnost delavcev v delovnih skupnostih, ki se nanaša na njihovo ustavno pravico dela s sredstvi v družbeni lastnini in na položaj samoupravnih socialističnih proizvodnih odnosov, ki temelje na njej.

Tretja zadeva, ki je vredna posebne pozornosti, pa je pristop v načrtu Zakona k obravnavi delovnih skupnosti. Zakon jih obravnava kot živ dinamični organizem. Načrt zakona računa s tem, da so delovne skupnosti zvečine po svoji strukturi zelo heterogene. V njihovem krilu so praviloma tudi zametki dejavnosti, ki izpolnjujejo, če bi se razvile, vse pogoje, da se delavci, ki take dejavnosti opravljajo, organizirajo kot temeljna organizacija.

Povezovanje osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela

Naslednja sestavina dohodkovnih odnosov je povezovanje osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela.

Naše izkušnje govorijo, da je na naši stopnji razvitosti osebno delo s sredstvi v lasti občanov z vidika zadovoljevanja določenim družbenim potrebam koristno in potrebno. V pogojih, v katerih je z družbenimi obrambnimi mehanizmi onemogočeno preraščanje osebnega dela s sredstvi v lasti občanov v kapitalistični način proizvodnje in v pogojih, ko združeno delo s sredstvi v družbeni lastni obvladuje odnose in tokove družbene reprodukcije, se osebno delo s sredstvi v lasti občanov lahko pojavlja samo kot dopolnilno delo k združenemu delu, ne pa kot njegova aniteta.

SAMOUPRAVNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA

Tudi v tem delu načrta zakona o združenem delu smo zaokrožili takoimenovano organizacijsko statusno tematiko v celoto. V njem je zaobsežena celotna tematika od opredeljevanja družbenoekonomske legitimacije subjekta samoupravne organizacije preko opredeljevanja družbenoekonomske in funkcionalne identitete posameznih oblik organiziranosti pa vse do usposobitve družbenopravnih subjektov delavcev v združenem delu, da stopajo v medsebojna razmerja in v pravni promet.

Načrt zakona obravnava tematiko organizacije združenega dela ne statično, kot enkrat za vselej dan organizem, ampak kot živ dinamičen organizem, ki se razvija v skladu z razvojem v proizvodni osnovi združenega dela in z utrjevanjem samoupravnih odnosov in sistema samoupravnega združenega dela. Zaradi tega načrt zakona elastično odpira možnost za takoimenovano prestrojevanje organizacije v hudu.

Načrt zakona pa trdnejše opredeljuje organiziranje temeljne in delovne organizacije združenega dela in opredeljuje družbenoekonomske osnove njune organiziranosti. To sta namreč edini obliki organiziranja delavcev v organizacijah združenega dela, ki so ju delavci obvezni organizirati, kadar so za to izpolnjeni pogoji, ki jih zakon opredeljuje.

Za razliko od prvotnega načrta ureja sedaj predloženi načrt zakona delovno organizacijo in nje-no mesto v organiziranju združenega dela na ustrežnejši način v skladu z ustavnimi opredelitvami. S tem pomaga načrt zakona k premagovanju nekaterih napačnih razlag ustavnih določil o temeljni organizaciji. Nekateri so temeljno organizacijo doumeli dobesedno kot zamenjavo za delovno organizacijo. Pod vplivom takih napačnih razlag so se začele nekatere temeljne organizacije ustavno prekršče vati v temeljne organizacije, v nekaterih delovnih organizacijah pa so začele močno slabiti notranje kohezijske vezi, ker so se temeljne organizacije začele spreminjati v nekakšna mala podjetja, v male delovne organizacije. To je istočasno pripeljalo do močne oslabitve notranje družbenoekonomske povezanosti delavcev, organiziranih v temeljnih organizacijah v okviru delovne organizacije, zavrlo pa je tudi samoupravno organiziranje delavcev v temeljnih organizacijah.

Načrt zakona v podtektu povsem določno razmejuje med temeljno in delovno organizacijo. Izhaja od tega, da je temeljna organizacija delovna celota v okviru celovitega delovnega proizvodnega procesa, v katerem sredstva skupnega dela povezujejo delo posameznih delavcev, ki v njej združujejo svoje delo v enovit proces, na podlagi katere-

ga dosegajo združeni delavci skupni rezultat dela.

Za razliko od temeljne organizacije pa je delovna organizacija praviloma sestavljena iz več delovnih celot, ki so med seboj delovno odnosno proizvodno povezane v celoviti delovni odnosno proizvodni proces ali pa so sicer med seboj povezane na podlagi skupnega interesa pri doseganju skupnega rezultata dela.

S tako ureditvijo načrt zakona odpravlja možnost, da bi bila ista temeljna organizacija istočasno v več delovnih organizacijah, da bi se lahko sama povezovala v sestavljeno organizacijo, odnosno, da bi se vključevala v druge oblike organiziranosti, ki bi prevzemale nase funkcije delovne organizacije.

Uresničevanje samoupravljanja delavcev v družbeni reprodukciji in v družbi

Ta del zakona obsega naslednje teme: opredelitve o odločanju delavcev, o organih upravljanja, o obveščanju delavcev, o samoupravni delavski kontroli, o odgovornosti za opravljanje samoupravnih funkcij, o družbenih dogovorih in samoupravnih sporazumov ter drugih samoupravnih aktih, o družbeni zaščiti, samoupravnih pravic in družbene lastnine.

Treba je povedati predvsem to, da je v načrtu zakona v celoti razjasnjeno ustavno pojmovanje neposrednosti upravljanja. Pod tem pojmom se v praksi še dokaj pogosto doumeva samo osebno izjavljanje delavcev. Vse druge oblike neposrednega upravljanja, ki jih ustava izrecno opredeljuje kot neposredno upravljanje, kot je odločanje prek delegatov in delegacij in vršenje nadzora nad delom in nad organi in institucijami, se na ta način razglašajo kot posredno upravljanje. Bistvo neposrednosti upravljanja ni v oblikah preko katerih se ona uresničuje, temveč v tem, da funkcije upravljanja ni možno družbeno ločiti od delavca, da se ji tudi delavec ne more odreči ali jo odtujiti. Se pravi, da se funkcija upravljanja ne more družbeno osamosvojiti od delavca.

Pojavlja se praksa, da se prenaša težišče samoupravnega odločanja z delavskega sveta v zbor delavcev. Ta pojav ni dober. Ustvarja napačen vtis, kot da se upravljanje demokratizira, dejansko pa se za tem krije nevarnost tehnokratske manipulacije z delavci. Na ta način se devalvirajo delavski svet in se ga potiska na mrtev tir.

Načrt zakona vgrajuje v institucionalne osnove združenega dela samoupravni sporazum o združitvi dela delavcev na družbenih sredstvih v temeljno organizacijo. Ta sporazum je novost v institucionalni ureditvi samoupravljanja. Opredeljeval naj bi osnovne za izdelavo statuta temeljne organizacije in osnove za izdelavo samoodpravnega splošnega akta o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu. Sporazum bi bil sprejet, ko se zanj z referendumom odloči večina delavcev.

Načrt zakona se je opredelil za to, da delavci odločajo z osebnim izjavljanjem, kadar odločajo o takoimenovanih strateških stvareh in o konstitutivnih samoupravnih aktih. Pri tem se načrt zakona opredeljuje za referendum kot najustreznejšo obliko osebnega izjavljanja, s tem da povezujejo odločanje s predhodnimi pripravami, kot so predhodna proučevanja stvari, o katerih naj delavci z referendumom odločajo in možnost, da se delavci dejansko na enakopraven način med seboj sporazumevajo o opredelitvi.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Sklepi samoupravnih organov

Svet za gospodarjenje (3. 6. in 29. 6.)

1. Obravnaval je predlog obračuna A in B grupe in sprejel sklep, da se za maj obračuna A in G grupa enako kot za obdobje I. — VI., prodaja se obračuna za obdobje I. — V. po povprečnem % skupnih služb.

2. Zadovoljil je službo OD, da pripravi za junij korekcijo — dopolnitev meril za nagrajevanje.

3. Sprejel je sklep, da se TOZD trgovina — poslovalnica Zagreb obračuna za mesec maj s 105 %, vodstvo pa se obračuna po izplačanem % doseganja poslovalnic.

Prav tako naj služba OD tudi za poslovalnico izdela nov predlog nagrajevanja.

4. V 15-dnevno javno obravnavo je dal nov ocenitev DM, katere osnova točke je indeksno razmerje x 100, kar predstavlja število točk med konkretnim in najnižjim DM v DO.

Sklepi prejšnjih sej svetov glede analitične ocene ostanejo v veljavi s tem, da je obstoječo metodo v nekaterih delih treba dopolniti oz. popraviti in uskladiti potrebam podjetja in najkasneje v enem letu izdelati za DO metodo analitične ocene. Ta pa naj bi bila prirejena, da se določena DM izdela po metodi analitične ocene, za določena pa se vrši samo rangiranje.

5. Pregledal je 7. in 9. člen samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in OD v LIP Bled, ki sta bila v javni obravnavi ter ju na podlagi pripombe spremenil in predlagal v sprejem zborom delavcev.

6. Uskladil je pripombe na ocenitev DM, dal v pregled aktivom družbenopolitičnih organizacij v DO in dal v obravnavo in sprejem zborom delavcev, vključujoč tudi finančni sektor (katerega sistemizacija je bila pred kratkim sprejeta).

7. Pregledal je elaborat za razširitev proizvodnje pohištva v TOZD »Tomaž Godec« Boh. Bistrica in ga predlagal DS TOZD v obravnavo in sprejem.

Odbor samoupravne delavske kontrole (11. 6.)

1. Obravnaval je sanacijski programa TOZD »Tomaž Godec« Boh. Bistrica in TOZD Rečica. Ob razpravi je bilo ugotovljeno, da je več sklepov ostalo še neizvršenih. Zato je odbor zaključil, da je prvenstveno treba pregledati posamezno zadolžitve in poskušati poiskati ekonomske rezultate pri posameznih ukrepih, da jih uresničimo. Ponekod bo verjetno treba ugotoviti, ali je glede na sredstva možno izvršiti nalogo, nekatere zadolžitve v zvezi s FIS, DIS, režijo, odsotnostjo z dela pa bolj natančno definirati.

2. Treba je predvideti, kako bomo sprejeti plan dosegli, kajti vse TOZD zaostajajo za planiranimi predvidevanji.

3. Zadovoljil je prodajo in razvoj, da izdelata akcijski program, iz katerega bo razvidno, da se bo sanacijski program Rečice in Bohinja lahko izvedel, kakor tudi, da bodo realizirani prodajni in proizvodni plani vseh ostalih TOZD.

Sanacijski program TOZD Mojstrana

TOZD Mojstrana že več let deluje v programskih in ekonomskih težavah. Težave in problemi so tako težki in kompleksni, da lahko z odpravo samo enega problema TOZD ne moremo trajno oziroma za dalj časa sanirati.

Zato je DS TOZD Mojstrana na svoji seji v aprilu sprejel sanacijski program ob analizi vzrokov izgube in pogojih v katerih se delovanje TOZD opravlja.

Vzroki izgube pa so naslednji: Program vhodnih in garažnih vrat je sicer proizvodno dokaj dobro racionaliziran, vendar je zgrajen na nekaterih napačnih zasnovah. V prvi vrsti je to, da zajema uporabo skoraj izključno uvožene surovine (les), ki se iz dneva v dan dražijo in je nemogoče vedno sproti loviti cene vrat, oziroma s produktivnostjo zmanjšati stroške. Naslednji vzrok za tako stanje je nesorazmerje med ceno za vhodna vrata in ceno za notranja vrata in samo z individualizacijo programa bi bilo možno to razmerje spremeniti.

Izdelavni material je take narave da delavci v proizvodnji nimajo večjih možnosti za večji izkoristek materiala in s tem za pocenitev proizvodnje (obložne letvice).

Četrti vzrok pa izhaja iz prvega ker poleg neurejenega surovinskega zaledja bremeni TOZD visok strošek režijskih prevozov z Bleda in na Bled.

Peti vzrok za izgubo pa je obupno zastarela tehnologija in strojni park. Čeprav zgradbe ni-

so stare pa so odločno premajhne, dočim so stroji skoraj praviloma ostanki oziroma staro železo iz vseh ostalih TOZD. Zaradi tega je tudi vzdrževanje zelo drago, produktivnost pa nizka in možnost izboljšav majhna.

Pri takšnem stanju je brez znatnih investicij nemogoče TOZD trajno sanirati in je možno samo posamezne vzroke odpravljati, kar pa ima praviloma le kratkotrajne posledice in še te so zelo spremenljive zaradi tržnih prilik.

Strokovne službe v TOZD so zaradi tega pričele posamezne vzroke odpravljati že v letu 1975 s tem, da jim je bila kompleksnost težav vodilo, končna in trajna sanacija pa perspektivna naloga srednjeročnega plana 1976—1980. V hotenju popraviti neugodno strukturo (to je trenutno edino možno) je bil že v planu 1976 uveden program MIKO garnitur, ki bi ob 100 % realizaciji pripomogel h končnemu pozitivnemu rezultatu v višini 761668 Ndin.

Ker je bil prodajni plan količinsko za MIKO garniture še enkrat večji kot proizvodni vendar ga proizvodnja takrat ni osvojila ob predpostavki izvoza vhodnih vrat na Madžarsko, ker je bil proizvodni plan sicer višji že za 23 % kot v letu 1975. Ker pa je v marcu izpadel izvoz vrat na Madžarsko, se je DS TOZD Mojstrana odločil da še bolj spremeni strukturo v korist MIKO garnitur, kar daje sledeče rezultate, ki so prikazani v naslednji tabeli:

Izdelek	Količina	NP vrednost	Masa kritja
VH vrata	5000	5 900 000	981 900
GV vrata	2000	4 800 000	977 600
Dodatki	1500	525 000	267 705
MIKO	4000	8 000 000	3 498 560
ST. žaganje	2300	451 135	223 533
SKUPAJ		19 676 135	5 949 298

Ob fiksnih stroških v višini 4 487 293 din in amortizaciji v višini 932 652 din je ostanka 1 462 005 din in podjetniške akumulacije v višini 2 394 657 din.

Kot je navedeno v začetku s tem ob 100 % realizaciji lahko letošnje leto zaključimo ugodno vendar potencialni vzroki za iz-

gubo že obstajajo. Da se TOZD trajno sanira, bo omogočil program razvoja za obdobje 1976—1980. Vendar bo potrebno tesno in vzajemno ter samoupravno zavestno sodelovanje vseh služb in TOZD-jev, da se TOZD Mojstrana trajno sanira in programsko ter surovinsko osamosvoji.

Letni dopust

V skladu s tolmačenjem sekretariata za delo SRS, da se štejejo v redni letni dopust tudi proste sobote, je skupni delavski svet na svojem zasedanju 3. 7. 1976 sprejel naslednjo lestvico:

18 dni dopusta	16 dni + 2 prosti soboti
19 dni dopusta	17 dni + 2 prosti soboti
20 dni dopusta	18 dni + 2 prosti soboti
21 dni dopusta	18 dni + 3 proste sobote
22 dni dopusta	19 dni + 3 proste sobote
23 dni dopusta	20 dni + 3 proste sobote
24 dni dopusta	21 dni + 3 proste sobote
25 dni dopusta	22 dni + 3 proste sobote
26 dni dopusta	23 dni + 3 proste sobote
27 dni dopusta	24 dni + 3 proste sobote
28 dni dopusta	25 dni + 3 proste sobote
29 dni dopusta	25 dni + 4 proste sobote
30 dni dopusta	26 dni + 4 proste sobote
31 dni dopusta	27 dni + 4 proste sobote
32 dni dopusta	28 dni + 4 proste sobote
33 dni dopusta	29 dni + 4 proste sobote
34 dni dopusta	30 dni + 4 proste sobote
35 dni dopusta	31 dni + 4 proste sobote
36 dni dopusta	32 dni + 4 proste sobote

Nadomestilo za redni letni dopust se plača tudi za proste sobote po gornji lestvici.

Cist smrekov gozd je neodporen

V gozdove posegajmo strokovno

Na četrtem zasedanju SIS za gozdarstvo gozdnogospodarskega območja Bled smo delegati raz-

pravljali o razvoju gospodarjenja z gozdovi do leta 1980, o finančnem načrtu SIS, opredelitvi

nalog izvršilnemu odboru, gradnji gozdnih cest in izdaje mnenj k posegom v gozdove z različnimi gradnjami, turizmom in drugimi vplivi, ki omejujejo razvoj gozda.

Območni načrt, izdelan leta 1971, predvideva etat poseka in tu ne bo bistvenih sprememb. Velik problem pa predstavlja zaprtost zasebnih gozdov. Ugotavlja se, da je v teh dosti črne sečnje in drugih nezabeleženih odtujen v obliki domače porabe, preprodaje, tako bo v letih 1976—1980 v teh gozdovih dosegljivih od bruto 69.000 m³ le neto 47.000 m³ iglavcev in neto 24.000 m³ listavcev. Seveda večji delež sečnje pogojuje zlasti v zasebnih gozdovih ekonomika. Če od sečnje ne bo dovolj dohodka bo tudi le-ta zaostajala. V zasebnih gozdovih bodo morala gozdna gospodarstva prevzeti večje obremenitve gospodarjenja. Na planirano sečnjo bodo negativni tudi vplivi vetrolomov, snegolomov in druge vremenske nepri- like.

Eden odločilnih faktorjev izkoriščanja gozdov bodo tudi v bodoče cestne povezave. Gradnja cest zaradi vse manjše naseljenosti bremenijo predvsem GG. S planiranjem bodo morale biti povezane intenzivnejše od spodaj navzgor, t. j. iz TOZD, preko SIS območja v republiški SIS.

Načrte bomo še vedno tu in tam spreminjali, ker absolutnih števil ne moremo formirati za daljše obdobje. Prirastke bo potrebno opleniniti z bukovino, ker je le 25 % površine primerne za čiste smrekove sestoje, ostale površine pa bo treba pogozditi z mešanimi sestoji smrekovine in bukovine. Skrbeti je treba za znižanje deležbe vetroloma. Ti so silovitejši pri večjih sečnjah. Ugotavlja se, da gorenjski gozdovi ne šumijo temveč ječijo, ker so preveč obremenjeni s poseko. V zvezi s tem ugotovitvam bo potrebno strogo spoštovati načrt gospodarjenja z gozdovi.

V finančni načrt smo vključili tudi stroške za delo tajnika, ki se prenesejo iz sredstev za biološka vlaganja. Tajnik bo delo skupščine poživil. Tehnične usluge in vrsto drugih opravil administracije, sklic komisij bo tajnik sproti reševal.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Nekaj o zakonu...

(Nadaljevanje z 2. strani)

Aktualne naloge organiziranih subjektivnih sil pri nadaljnjem razvoju socialističnega samoupravljanja

Idejne, družbenoekonomske in politične opredelitve, načela in izhodišča o graditvi sistema samoupravnega združenega dela jasno določajo dokumenti X. Kongresa ZKJ in Ustava. Predlagani osnutek zakona o ZD je brez dvoma pomemben prispevek, da bi se natančneje ekonomsko-pravno obdelale te opredelitve in načela, da bi jih naš delovni ljudje in družba v celoti hitreje in dosledneje realizirali v vsakdanji samoupravni praksi. Toda še tako dobre rešitve v zakonu, pa zakon sam po sebi ne bo zadoščal, da bi se problemi avtomatsko reševali in ki bodo nujno nastajali pri uresničevanju medsebojnih pravic in odgovornosti delavcev v samoupravnem ZD.

Organizirana razprava mora potekati predvsem v osnovnih celicah ZD, izhajati pa mora iz preverjanja obstoječih odnosov s stališča predlaganih in v osnutku zakona obdelanih rešitev.

Tak pristop in način organiziranja javne razprave zagotavlja ustvarjalno angažiranost in spreminjanje obstoječih odnosov in stanja in prispeva k dokončnemu oblikovanju zakona v skladu z ustavo in sklepi X. kongresa ZKJ.

Sklep 7. redne seje DS

1. Komisija za usklajevanje pokrivanja z žaganim lesom se razširi še s člani GG Bled, GG Kranj in Celuloze Medvode ter skupnih služb z nalogo izdelati poseben samoupravni sporazum, ki bo temeljil na dogovorjenih surovinskih osnovah, vseboval pa še elemente cen, kvalitete in dinamike ter dohodkovne soodgovornosti.

2. Potrdijo se sklepi 6. seje DS »GLG«, vključno s sprejemom razdelilnika pokrivanja z žaganim lesom Jelovice po predlogu posebne usklajevalne komisije DS.

3. Imenuje se komisija za spremljanje javne razprave o osnutku zakona o združenem delu ter preverjanje organiziranosti zakona o združenem delu ter preverjanje organiziranosti v sestavi: Erzar, Dolenc, Prevc (Cegnar), Senk, Stražar.

Komisija pripravi analizo samoupravne organiziranosti ter predlog nove organiziranosti naj-

kasneje do 30. 9. 1976, ko ga predloži DS GLG.

4. Repič Mirotu preneha lastnost delavca v združenem delu s 15. 8. 1976.

S tem dnevem je imenovani razrešen pravic in obveznosti, ki izhajajo z dela na delovnem mestu direktorja komercialnega sektorja v DSSS GLG.

Imenuje se razpisna komisija v naslednji sestavi: Rihtaršič Rafko, Lakota Franc, Šmid Milka, Robič Ivan, Senk Nace z nalogo razpisati prosto delovno mesto direktorja komercialnega sektorja in predlagati kandidata DS v imenovanje.

5. Odobri se prispevek din 9.400.00.— in stroški prevoza skulptur za spomenik dražgoški bitki. Znesek naj se pokrije iz sredstev predračuna GLG tako, da se ugotovi za vsako delovno organizacijo odpadajoči znesek.

liko potreb, da nikakor niso usklajene z gozdno proizvodnjo. Značilno je, da se naši predelovalci večinoma usmerjajo na lesno surovino iglavcev, zanemarjajo pa listavce. Za predelavo listavcev ni interesa. Zdej, ko se omejuje uvoz, se bo predvsem treba zadovoljiti z domačimi viri in smotrno planirati in gospodariti.

Prav zaradi tega so pri delavskem svetu imenovali posebno komisijo, ki bo skrbela predvsem za usklajevanje resničnih potreb in želja. Usklajevanje ni lahko, posebno ne pri žaganem lesu iglavcev, saj bi si vsaka organizacija rada zagotovila čimveč surovine. Le z medsebojnim dogovarjanjem je uspelo, da so se določene količine lesa namele organizaciji Jelovica v Škofji Loki, ki je zaradi ukinitve uvoza bila najbolj prizadeta in ji je znatno primanjkovalo lesa iglavcev. Po dogovorih in medsebojnih sporazumih je komisiji uspelo, da bo Jelovica lahko nemoteno poslovala še naprej.

Uspešno je stekla tudi akcija pri gozdno-kmetijskih združenjih (Bohinjska Srednja vas, Sora), ko naj bi pripravili samoupravni sporazum o temeljnih plana ter se v okviru tega z njim dogovorili za delno pokrivanje potreb žaganega lesa v regiji za predelavo in sicer v naslednjem srednjeročnem obdobju.

Tako smo se v okviru sestavljene organizacije sporazumeli o količinski razdelitvi lesa, pereč problem pa ostaja vprašanje cen v prometu z žaganim lesom, ker

na cene vpliva vrsta spremljajočih zunanjih vplivov. Tako nastopajo cene izvoza, domače cene, kontrolirane cene in cene v predelavi in je zato težavno poiskati zares realno ceno, tržno ceno, ki je odvisna od kvalitete asortimenta in od njegovih dimenzij. Samoupravni sporazum o temeljnih plana za gozdarsko in lesno industrijo v SRS predvideva, naj bi bile cene žaganega lesa in cene hlodovine v določenem razmerju. Iz povprečne cene žaganega lesa naj bi določili tudi ceno hlodovine. Vsekakor pa računamo, da se bo s stabilizacijo gospodarstva in urejenostjo lesnega tržišča problemi cene ustrezno reševali.

Delitev programa

Minimalni kazalci razvoja so pokazali tudi neusklajenost z družbenoekonomsko resolucijo, ki usmerja petletni razvoj, kajti želje in interesi so v precejšnjem razkoraku z realnimi možnostmi. Šele po tretji ponovitvi, na zahtevo delavskega sveta sestavljene organizacije združenega dela, so bili opazni realnejši prikazi in prilagoditev izhodišč k dejanskemu stanju.

Vendar pa se je ob tem pojavil tudi problem delitve dela med organizacijami, takšne delitve, kakršno načrtuje samoupravni sporazum o združevanju v regiji — o delitvi programov. Najbolj sporno je pri delitvi programov pri stavbnem pohištvi, kjer je med dvema proizvodnjama treba uresničiti delitev na proizvodnjo oken in vrat. Oba proizvoda se v prod-

ji dopolnjujeta v celoto in z obema skupaj bi lahko dosegli boljši poslovni učinek. Vsekakor problem ni tako enostaven, saj zahteva ustrezna delitev večje premike delavcev, opuščanje določenih sredstev ter iskanje novega proizvoda. Vendar pa bi bila delitev do leta 1980 lahko vsekakor izvedljiva.

V srednjeročnem planu naj bi tudi rešili vprašanje trgovine (prodaje) izdelkov, ker je na eni strani sortiman pester, na drugi strani pa ima organizacija Jelovica razvito prodajno mrežo. V to mrežo in v sodelovanju z večjimi trgovskimi hišami naj bi se vključili proizvajalci v regiji. Takšno naj bi bilo vodilo, vendar ga v sedanjem srednjeročnem programu še ni bilo mogoče uveljaviti. V srednjeročnem obdobju je predviden razvoj proizvodnje masovnega pohištva, za katerega se izredno zanimajo skandinavske in zahodnoevropske dežele.

Ob razpravi o srednjeročnem razvojnem programu je delavski svet sprejel nekaj sklepov, med njimi sklep, da morajo biti plani in predvidevanja v okviru sestavljene organizacije GLG Gorenjske javni, da jih morajo koordinirati odbori za usklajevanje obravnavati in zbrati vse pripombe. Delavski svet je odločno vztrajal na stališču, da morajo biti vse investicije evidentirane zaradi usklajevanja in po načelnih določilih zakona ter se zavzel za to, da je treba dosledno upoštevati vse smernice načrtovanih planov. D. S.

Uskladitev potreb žaganega lesa

Na osnovi minimalnih kazalcev razvoja se je v okviru sestavljene organizacije že lani začela akcija planiranja, ki pa je pokazala, da so organizacije ne-

realno planirale in si prizadevale pridobiti več kot pa je možno.

Po prvi analizi potreb in zahtev se je pokazalo, da je največ zahtev po surovini iglavcev, to-

Novosti pri stavbnem pohištvi

Pod pojmom stavbno pohištvo razumemo okna in vrata ter prav s tega področja bi vam rad v nekaj stvkih predstavil novosti, ki so bile realizirane oziroma so tik pred realizacijo.

Začnem naj pri vratih, ki jih proizvajamo, saj okna le prodajamo in našim kooperantom nudimo tehnično pomoč. Program in ponudbo vrat s stališča asor-

timana želimo dopolniti ter je to obenem tudi osnovno vodilo razvoja. Iz tega razloga in seveda zaradi potreb tržišča smo razvili smučna vrata normalne višine in z nadsvetlobo. Konstrukcijsko so zelo podobna kompletnim suhomontažnim vratom sistem Bled in tudi osnova za potrebne dodatne elemente so omenjena vrata, kar se lahko pozi-

tivno oceni v smislu poenotenja in standardizacije. Smučna vrata so posebno uporabna med kuhinjo in jedilnim kotom, med kuhinjo in delovnim prostorom itd., skratka povsod tam, kjer običajna vrata zasedejo preveč prostora.

1 — (fotografija smučnih vrat)

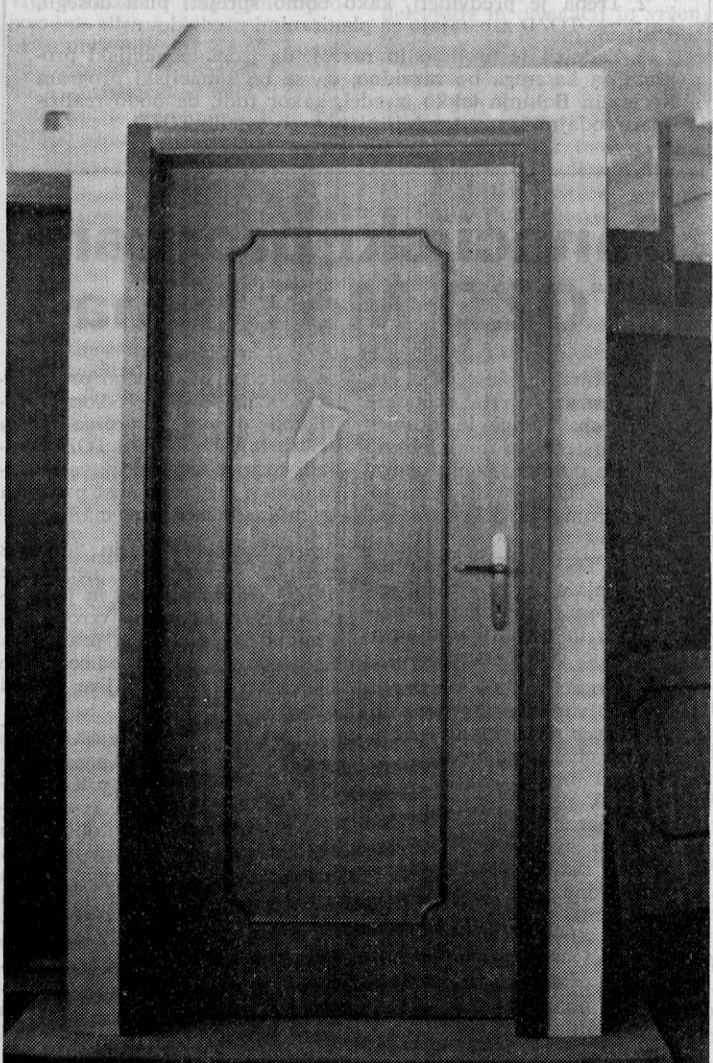
Druga novost pri notranjih vratih so stilska vrata, ki so jih že prikazali na spomladanskem zagrebškem in ljubljanskem sejmu. Osnova za razvoj takih vrat nam je bilo stilno pohištvo, ki se je zelo uveljavilo. V prostoru, opremljenim s stilnim pohištvom, se s pomočjo teh vrat doseže skladnost. Stilna vrata so običajna suhomontažna kompletna vrata z razliko, da so na vratna krila pritrjene profilirane okrasne letvice oziroma okvirji različnih velikosti in oblik. Ocenjujemo, da so stilna vrata zanimiva tako s proizvodnega kot tudi prodajnega stališča.

(2 — fotografija stilnih vrat)

Naslednja novost pri notranjih vratih so lužena in belo pleskana vrata. Čeprav smo lužena pleskana vrata izdelali že v večjih količinah, še vedno na razvojnem in tehnološkem področju ni dokončne rešitve. Za površinsko obdelavo luženih vrat je potrebna dodatna oprema lakirne linije, ki je že dobavljena, za pleskana vrata pa predvsem izbira primernih lakov za obdelavo na naši lakirni liniji.

Poleg omenjenega moram opozoriti tudi na tehnično usklajevanje vrat z Jelovico Škofja Loka, s katero želimo poenotiti brazde, dimenzije odprtih, vrsto in položaj okovja. Pri tem delno sodeluje tudi Železarna Jesenice, kar odpira po eni strani možnosti za boljše komercialno sodelovanje, po drugi strani pa serijsko proizvodnjo vrat za potrebe omenjenih partnerjev.

Končno imamo na tržišču tudi novi tip dviznih garažnih vrat, ki so kljub manjšim proizvodnim pomanjkljivostim prve serije po dosedanjih podatkih zelo dobro sprejeta. Bistvene razlike od starega tipa so v lahki konstrukciji podboja, kon-

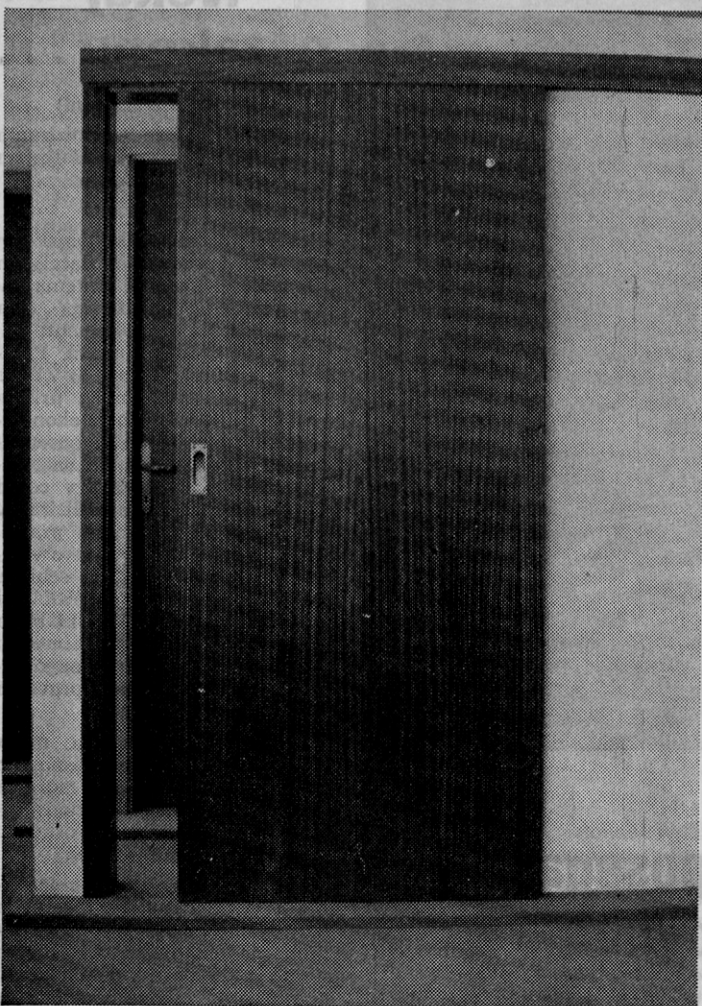
Ena izmed oblik stilnih vrat

strukciji vratnega krila in predvsem v dviznem mehanizmu, ki je skoraj v celoti skrit v podboju. Zaenkrat je v programu ena dimenzija z modularnimi merami 240 x 210 cm, potrebe tržišča pa že kažejo na razširitev programa.

(3 — fotografija dviznih garažnih vrat)

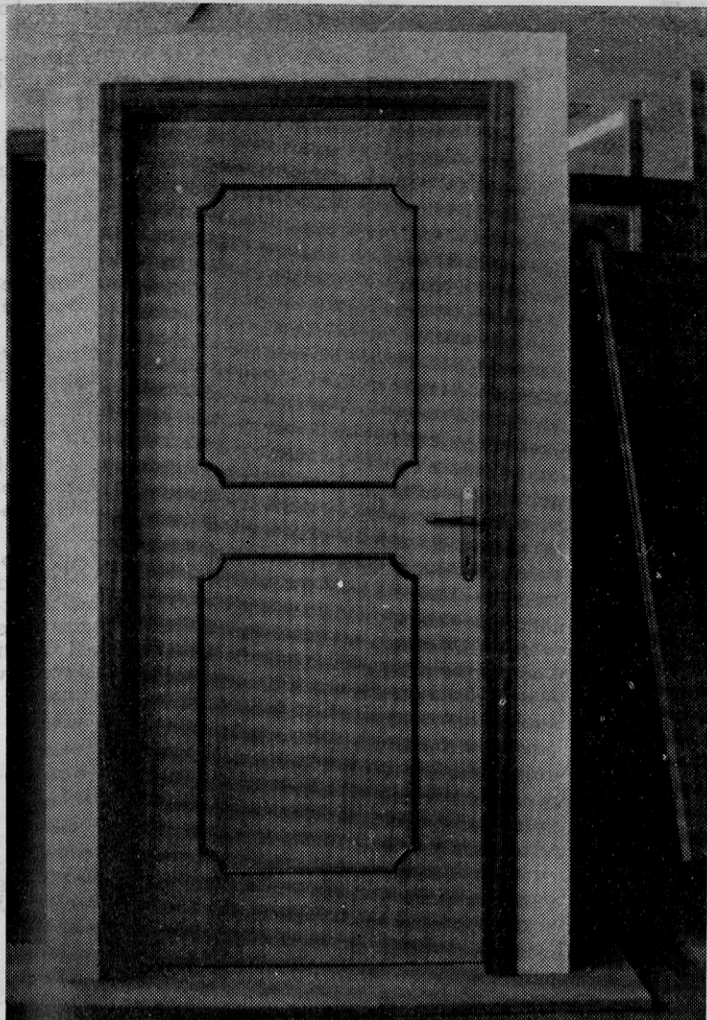
Pri vhodnih in dvokrilnih garažnih vratih so že napravljeni

prvi koraki na skupnem programu z Jelovico Škofja Loka. V naši delovni organizaciji smo izvedli tudi kratko anketo med strokovno tehničnim in komercialnim kadrom, ki nam je dala del razvojne usmeritve. Zamenjava programa je predvidena ob koncu letošnjega leta, predvsem iz razloga ekonomičnosti in rentabilnosti, potreb tržišča, zamenjave materiala in ne na-

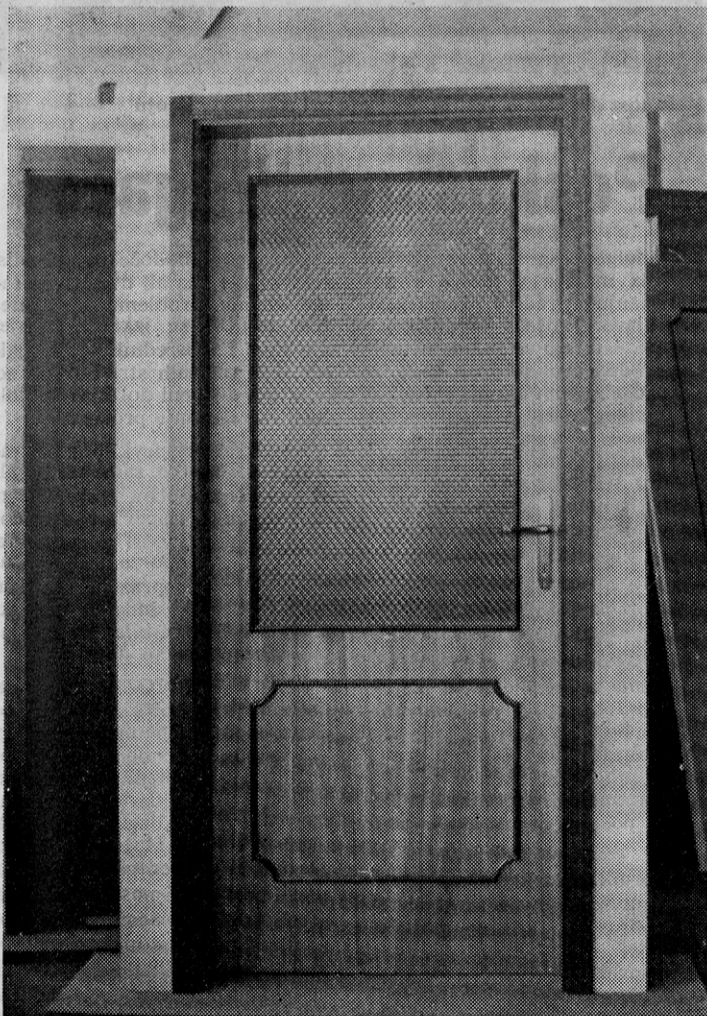

Prototip smučnih vrat

Prototip stilnih vrat

Prototip stilnih vrat z zasteklitvijo

zadnje zaradi izboljšanja kvalitete.

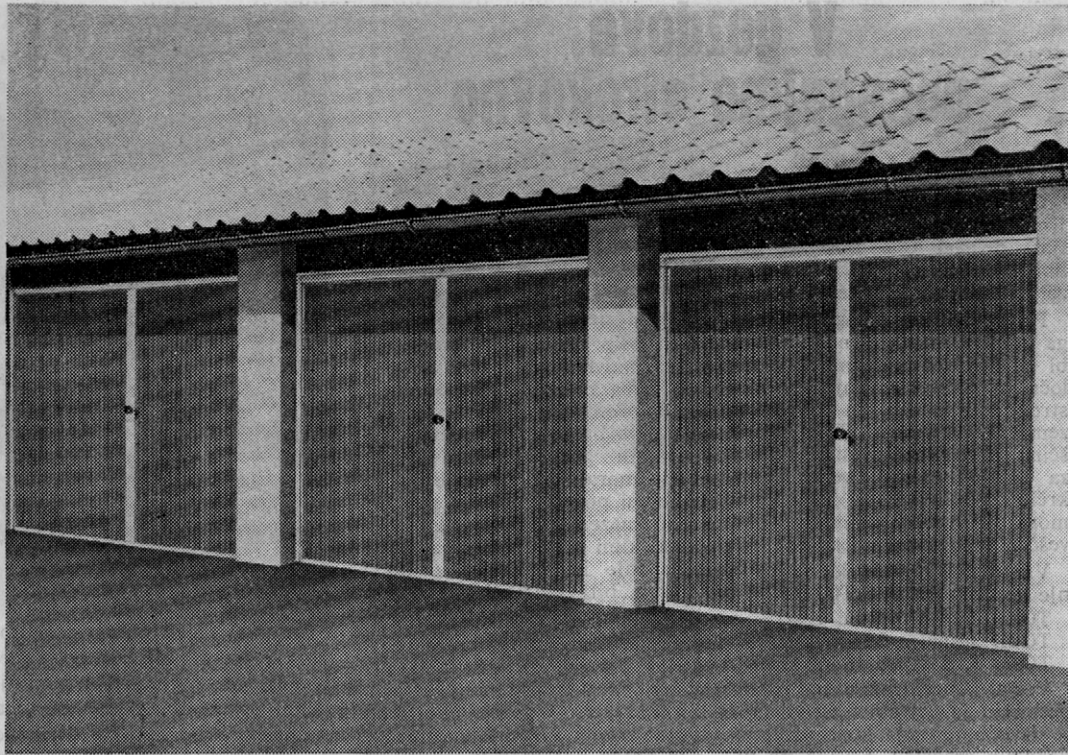
Pri oknih naj omenim predvsem to, da smo dobili potrebne ateste o minimalnih kvalitetnih zahtevah o zrakotesnosti, vodotesnosti in stabilnosti konstrukcije, za kar so bile potrebne manjše konstrukcijske spremembe. Razen tega smo razvili polkna z okvirjem, ki so konstrukcijsko rešena tako, da jih lahko montiramo šele tik pred izdelavo fasade na že vgrajena okna. Dimenzionalno so usklajena z

okni MIRA Radovljica in KLI Logatec. Predvidena je prodaja z montažo, kar je posebno zanimivo za kupca.

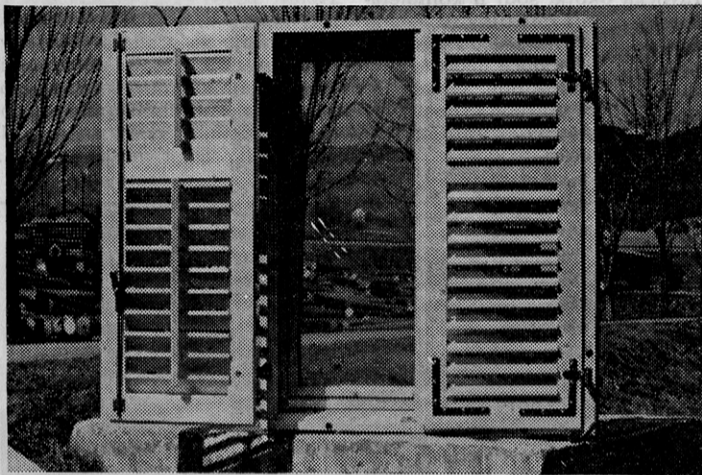
(4 — fotografija polkna z okvirjem)

Na kratko sem opisal le najvažnejše novosti na področju stavbnega pohištva. Poudariti moram, da je velika obremenitev za vse kadre na tem in tudi ostalih področjih dela prilagajanje sedanji gospodarski situaciji za zahtevam tržišča.

J. R.

Dvižna garažna vrata

Polkna z okvirjem

Več naj razpravljajo delavci

Na razširjenem sestanku organizacije Zveze komunistov TOZD Rečica je sekretariat poleg drugih točk dnevnega reda predlagal razpravo o osnovah in merilih za razporejanje osebnega dohodka. Nujno je, da potek in razprave o novi ocenitvi delovnih mest potekajo v mejah pravilne ocenitve z jasnimi in razumljivim tolmačenjem posameznih sprememb. Razprava v tej smeri je bila organizirana na prosto soboto in ni uspela zaradi zelo skromne udeležbe. Sprememba o vrednotenju delovnih mest je važna odločitev, zato bi bilo treba voditi razprave in upoštevati pripombe po manjših grupah v oddelkih kot npr. na hloidišču posebej, žagalnici posebej, skladišču žaganega lesa posebej in podobno. Zbrana mnenja in pripombe pa bi potem moral analizirati aktiv Zveze komunistov in drugi odgovorni in strokovni činitelji v temeljni organizaciji. Na zbere delavcev pa je treba iti z jasnimi pojmi in predlogi ocen.

Vzporedno s spremembami ocen delovnih mest bo treba dopolniti in zagovarjati sistemizacijo delovnih mest z dobrimi opisi le-teh. Seveda bo možno le s sodelovanjem oceno v največji realnosti približati dejanski vrednosti.

Če metodo ocenjevanja delovnih skupin imenujemo »primerjalno metodo«, je nujno, da je ta prilagojena našim razmeram in bliže krivulji, ki jo predvideva samoupravni sporazum. Nujno je, da so razmere, način ocenjevanja znane slehernemu zaposlenemu.

Prisotni na seji smo bili mnenja, da je razprava in sprejem sprememb 7. in 9. člena samoupravnega sporazuma, način nagrajevanja in nova ocenitev delovnih mest, sprejetje organizacije finančnega sektorja organizirati po skupinah. Priporočamo,

Dopisujte v naše glasilo

da se osebni dohodki preteklega meseca vsakokrat javno zobesijo s podatki zaslužka vsakega zaposlenega. Bolj dosledno je spoštovati samoupravni sporazum; pristopiti je k izvrševanju nalog v sanacijskem programu. Delavska kontrola pa mora redno slediti izvajanju, ne pa ugotavljanju izvršitve samo ob koncu leta.

Ugotovili smo tudi, da osnutek zakona o združenem delu prepočasno obravnavamo. Prav tako ni zadovoljivo neposredno odločanje. Delegati bi morali več sodelovati na zborih delavcev, pri važnejših odločitvah bo potrebno voditi razgovor z vsemi delavci.

Razprave bodo morale potekati po skupinah, zlasti če se bomo dogovarjali o osebnem dohodku, združenju, uvajanju nju novega poslovnega predmeta, o investicijah in podobnih spremembah, kjer so prizadeji vsi zaposleni.

Tand

ALI VEŠ, KJE SO ...

gasilni aparati -

zaščitne opreme -

gasilno orodje -

prva pomoč ?

V gozdove posegajmo strokovno

(Nadaljevanje s 3. strani)

O uporabi dohodka pri prodaji sortimentov morajo razpravljati delavci GG. Dosežen del dohodka bo potrebno predvideti za gradnjo gozdnih cest.

Pri opredelitvi nalog izvršilnega odbora smo bili mnenja, naj bi ta imel več pristojnosti v odločanju ob upoštevanju mnenja strokovnih služb in občinske zemljiške skupnosti. Tako skupščina pooblašča izvršilni odbor za izdajo soglasij, vezanih na krčitev gozdov. Vsak delegat pa mora biti o takih odločitvah obveščen pred zasedanjem SIS.

V letu 1977 so predvidene gradnje gozdnih cest po TOZD:

TOZD Bohinj 4,5 km cest,
TOZD Jesenice 2,5 km cest,
TOZD Radovljica 13,5 km cest.

Večja koncentracija na enem področju je potrebna zaradi lažje izvedbe zaradi koncentracije delovnih sredstev. Seveda pa ni nujno, da vsa teža za izgradnjo gozdnih cest leži na GG. Tu bodo morali finančno sodelovati tudi porabniki gozdnih sortimentov kot so lesna podjetja, papirna industrija, industrija iverk, kmetijske zadruge in drugi. Če bomo hoteli boljše gospodariti in priti do sortimentov, bomo to dosegli le z dostopnost-

jo v gozdove. Ceste naj bodo odprte le za izkoriščanje gozdov, ostalim pa le do meje, dokler to ne škoduje gozdu. Naval turistov ni vedno pravilno usmerjen.

Večji delež cest pa pogojuje tudi osip divjadi in zmanjšuje naravno ravnovesje sožitja. Tako bo treba predvideti zaporo cest v določenih gozdnih območjih. Posebno bo to uveljavljati v varovalnih gozdovih. Prav tako bodo morali biti kontrolirani in omejeni posegi v gozdnj prostor z onesnaženim zrakom, komunikacijskimi napravami, pašo, zaidavanje in drugo. Zato bodo morali biti izdelani prostorski plani.

Pregled in gospodarjenje z divjadjo bo moralo biti bolj natančno in v kvalitetnem sestavu. Za rekreacijo v gozdu smo slabo organizirani. Vikendi in smučarske proge posegajo v občutljiva gozdna območja. Tu so navadno varovalni gozdovi. Čuvanje naravnega okolja sodi h komplectaciji hotelskih zmogljivosti — eno brez drugega ne gre. Pašniki naj bodo tudi v bodoče načrtno urejeni na negozdnih površinah. Najprej je potrebno obstoječe pašnike bolj aktivizirati in šele potem povečati.

Naravni pomladek je najboljši

Delegati se strinjamo z ugotovitvijo, da je potrebno več sodelovanja med gozdarji in kmetijskimi posestniki. Zaradi slabega gospodarjenja na kmetijah se kmetijske površine zaraščajo. Te je treba vsaj strokovno pogozditi.

Na skupščini smo obravnavali še prošnje za gradnjo vikendov, daljnovodov, tras za ceste, odpiranje kamnolomov in podobno. Za več nesmiselnih gradenj, posebno takih, ki posegajo v gozd, smo bili negativnega mnenja.

rabljati drva in plin, da ne bo oljnih madežev.

V nadaljevanju je bilo sklenjeno, da izvršilni odbor sestavi sporazum, v katerem bo:

- količina letnega etata,
- načrt gozdnih komunikacij,
- program dela skupščine (operativni plan, gojitev gozdov, dajanja privoljenj, lovstvo, turizem, varstvo okolja in drugi vplivi na gozdne površine),
- sodelovanje s porabniki lesa (prispevki za pogozdovanje, gradnjo cest in podobno),
- sodelovanje s kmeti za nego gozdnih površin in pravilno uporabo negozdnih predelov,
- sodelovanje z lovci (za pravilni stalež divjadi v gozdovih),
- sodelovanje s turističnimi delavci (za spoštovanje in racionalno izkoriščanje gozdnih prostorov).

Vsa prizadevanja članov skupščine pa bodo zama, če ne bo sodelovanje med imetniki gozdov in strokovnimi službami na eni strani in nadalje med GG in uporabniki gozdnih sortimentov na drugi strani.

Tand

Predlagamo tudi, naj bodo vikendi narejeni izključno iz naravnega kamna in lesa. Zelo važna bo v bodoče zaščita talnine. Za kurjavo pa bo treba upo-

Mešanost drevesnih vrst se oblikuje pri mladem sestoju

Poskusimo drugače

Ze dolgo časa se naše glasilo bori iz meseca v mesec s pomanjkanjem gradiva primerne za objavo. Prošnje uredniškega odbora ostajajo večinoma neuslišane, odgovorni se po navadi izmikajo člankom zaradi prezaposlenosti in da so strani polne je na koncu dober vsak članek, ki le pride. S tem pa je narejena Glasilu velika škoda, kajti Glasilo ni samemu sebi namen, ampak naj bi merilo utrip in delovanje DO. Predvsem pa naj bi vseh 850 zaposlenih informiralo, kajti dobra in kvalitetna informacija je predpogoj za odločanje na samoupravnih organih, kjer je gradivo za posamezne probleme nikoli ne more zajeti vseh posebnosti, ki so pomembne pri odločanju. Glasilo bi moralo biti tribuna odkrite izmenjave mnenj in stališč vseh, ki neposredno ali posredno vplivajo na poslovanje in uspeh podjetja.

Informiranosti ni samo pravica samoupravljalcev, ampak je informiranje tudi neodložljiva dolžnost in stalna naloga vseh, ki informacije imajo. Sicer se tudi pri sedanji obliki in vsebini Glasila rešujejo in analizirajo raznorazni problemi DO in TOZD, vendar nikoli kompleksno iz vseh zornih kotov in pogledov.

Zaradi tega bi bilo potrebno Glasilo preoblikovati, predvsem

vsebinsko. V bodoče naj bi bila rezervirana ena ali dve strani samo enemu problemu, na katerem naj bi se izkalila mišljenja tako neposrednih proizvajalcev, kot vodilnih struktur, ki so po svoji službeni dolžnosti zadolžene za reševanje problemov.

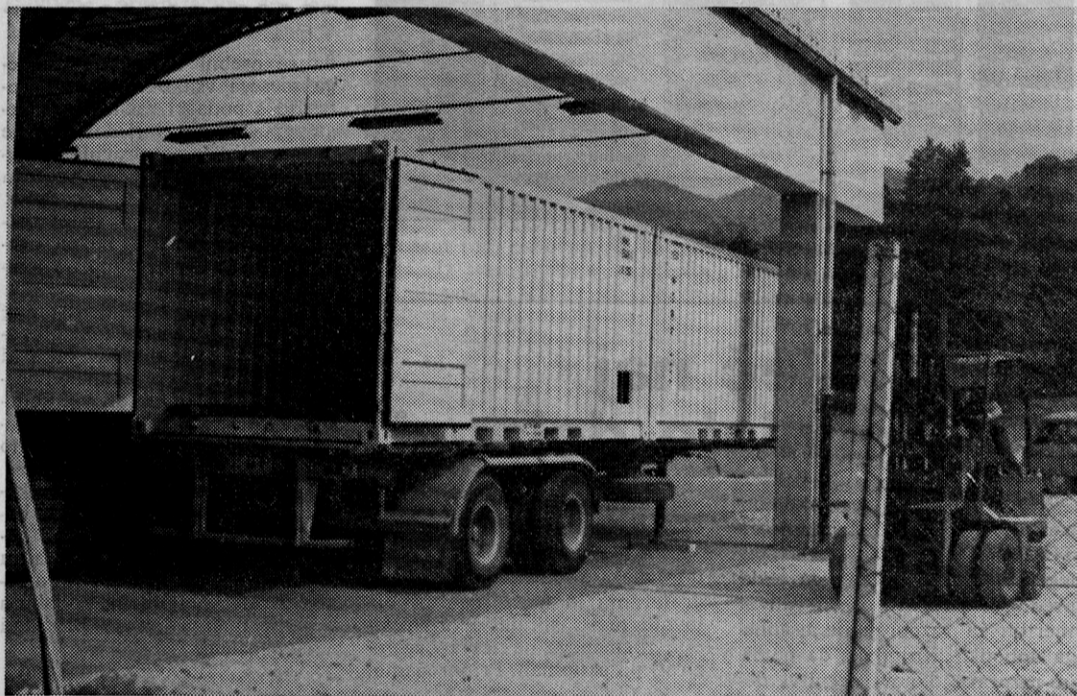
S svojimi prispevki bomo izrazili svojo visoko samoupravljalško zavest in dolžnost. Prepričan sem, da bo prispevkov veliko, kajti ne moremo si dovoliti, da bi uredniški odbor moral napisati, da je stran prazna zato ker so posamezniki indiferentni do problema, ker bi bila to zelo slaba slika našega dela nasploh.

V tej številki TOZD Mojstrana tudi objavlja svoj sanacijski program, ki je na papirju sicer lep in zadovoljiv, vendar lahko strokovno javno mnenje in kasneje praksa pokaže da ni ustrezen. Zaradi tega predlagam da se na začetek lotimo Mojstrane in jo pregledamo z rentgenom in mikroskopom in ji postavimo diagnozo in predpišemo zdravilo. Vendar lepo prosim pravočasno. Prevečkrat se slišijo besede, ki bi lahko tudi tukaj veljale: Tako zdrav je bil videti; v resnici pa je bil tako bolan da je moral umreti.

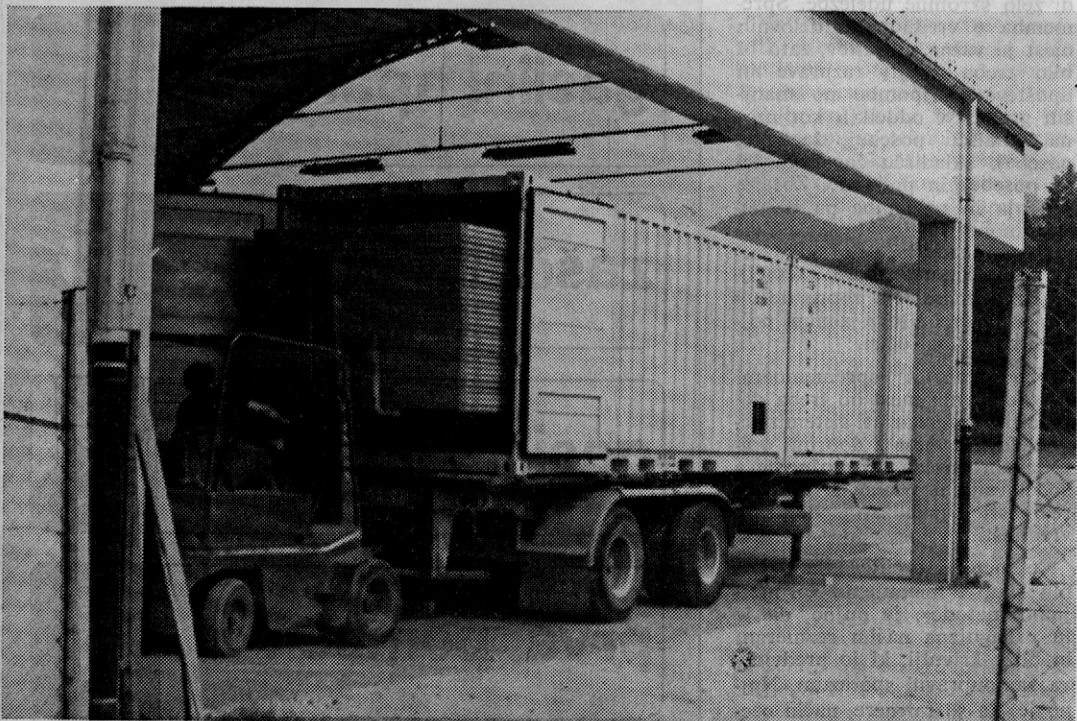
V prihodnji številki pa bo odbor predlagal novo temo.

Miro KELBL

Dopisujte v Glasilo!

Kontejner pripravljen za nakladanje

Nakladanje vrat v kontejner za SSSR na Rečici

Kulturni večer

11. junija t.l. je bila otvoritev slikarske razstave na našem TOZD na Rečici. Razstavljali so slikarji iz likovne skupine LIKOR iz občine Radovljica. Ta razstava je bila organizirana v okviru programa v Tednu komunističnega. Potekale so akcije pod geslom »Človek, kultura, delo« v sodelovanju s Socialistično zvezo, Kulturno skupnostjo in ZKPO Radovljica.

Naj povemo nekaj o naših slikarjih LIKOR. Likovna skupina LIKOR deluje že 4. leto. V tem obdobju je bilo organiziranih večje število podobnih slikarskih razstav v delovnih kolektivih. Poleg teh razstav se likovniki udeležujejo aktivno slikarskih razstav širom po Sloveniji, pa tudi izven naše republike. LIKOR je dosegel vrsto uspehov in danes tvori to skupino že več kot 40 slikarjev. Že drugo leto pa dajejo strokovno pomoč slikarjem, ki delajo v skupini.

Tako smo 11. 6. letos videli razstavo v našem TOZD na Rečici. V našem podjetju je bila razstava LIKOR skupine že drugič

v zadnjih dveh letih. Namenjena je bila slehernemu delavcu v delovni organizaciji. Željeno je bilo, da bi se kulturne vrednote prenesle bolj ali manj v delovno okolje.

Ob priložnosti otvoritve razstave na Rečici je bil organiziran kulturni program, v katerem so sodelovali: Mešani pevski zbor DPD Svoboda Lesce in recitatorji DU Radovljica. Kulturni program pa je obogatila naša sodelavka Jana Beravs z lastnimi recitacijami — s svojim socialnimi pesmimi.

Likovno razstavo je odprl naš direktor ing. Bajt, ki je poudaril tesno povezanost človeka s kulturo. Poudaril je še dejstvo, da nam naša družbena ureditev daje možnosti za ustvarjanje tudi pri ljudeh, ki nimajo strokovne izobrazbe. Povabil je obiskovalce, naj si slike ogledajo.

Imeli smo priložnost, da smo si ogledali slikarska dela: tihožitja, pejsaže — motive so slikarji nabrali po gorenjskih krajih ter nekaj modernih del. Vredna so bila ogleda in tistim, ki

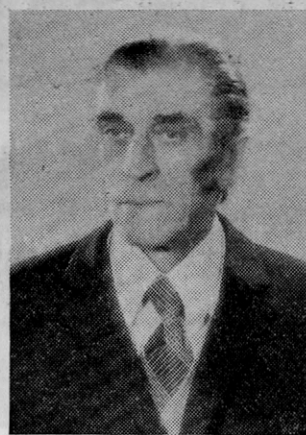
niso bili tam, je lahko žal, saj so zamudili nekaj res lepega. Program se je res začel ob 18. uri zvečer, vendar mislim, da ta čas res ne opravičuje dejstva, da so se razstave udeležili le nekateri LIPovi delavci. Obisk je bil z eno besedo zares reven. Aplavz je bil miren, saj ni mogel biti glasen. Zborček prijetnih, mladih ljudi se je vprašal: Ali pojem samemu sebi?

Navsezadnje se vprašamo, ali res niste imeli časa tisti petkov večer ali pa vam kultura pomeni malo ali skoraj nič. Ali pa morda ne opazite, da preveč pozabljate na umetnost, ki vas spremlja povsod, na vsakem koraku? Morda je krivo vse kaj drugega.

Med nami so delavci, ki prosti čas tudi posvetijo umetnosti. Pa jim niste posvetili tisto urico in si ogledali njihove slike, ki so jih naslikali z veseljem. Pa naj bo kakorkoli že.

Likovna skupina ima v načrtu še razstavo po ostalih TOZD. Ali bo tam kaj boljši obisk ali pa bodo slike visele tisti teden kar tako — za dekoracijo?

J. B.

V zasluženi pokoj je odšel Ivan Pavek

PAVEK Ivan se je med drugim 26. junija 1961, leta zaposlil v tovarni Embalaže v Vintgarju, kmalu potem pa se je z ostalimi delavci te delovne organizacije zaposlil pri LIP Bled, obrat Rečica.

Pred invalidsko upokojitvijo z dne 21. junija 1976 je delal na več delovnih mestih, tako na hodišču stare in nove žage, v sortirnici žage, skladišču žaganega lesa in nazadnje kot predsorster žaganega lesa v žagi.

Delovni pogoji na vseh teh delovnih mestih so težki in jih je Pavek zaradi slabega zdravja težko opravljal.

Sodelavci se mu zahvaljujemo in želimo snidenja na tovariških srečanjih in še mnogo zdravja in zadovoljnih dni v bodoče.

Nogometni turnir »Mladostik«

Na pobudo Kovinske opreme (KO-OP) iz Mojstrane je bil organiziran nogometni turnir ob dnevu Mladosti.

Tekmovanja so se udeležili tudi naši nogometaši iz TOZD Mojstrana.

V soboto, 29. maja, se je na nogometnem igrišču zbralo kar 6 ekip. Tekmovanje je tako potekalo v dveh skupinah, tako da je vsaka ekipa igrala po tri tekme. Zreb nam ni bil naklonjen, tako da smo takoj doživeli dva zaporedna poraza. Najprej smo izgubili z ekipo OOSZMS iz Mojstrane z 2:1, klub temu, da smo skoraj ves prvi polčas vodili. Drugi naš nasprotnik pa je bila JLA iz Belce. Prepričljivo so nas premagali kar s 4:0, in dali so vedeti, da resno računajo na prvo mesto. Tretji naš nasprotnik pa je bila Osnovna šola »16. decembra« iz Mojstrane. Tekma se je končala 1:0 za naše in s to zmago smo zasedli 5. mesto.

Prehodni pokal je tako osvojila ekipa JLA iz Belce, ki je vse tekme odločila v svojo korist. To tekmovalstvo bo postalo tradicionalno in zato bo treba vložiti še veliko truda, če hočemo dosegati tudi uspehe na področju športa. Prepričan sem, da z dobro voljo in vztrajnim delom lahko dosežemo še marsikaj.

Za Mojstrano so nastopili:

Nemaček Ljubo, Troha Ante, Petrič Jani, Grlic Alojz, Lojvec Miro, Urbas Bogdan in Košir Miro.

Ekipe so zasedle naslednja mesta:

1. JLA Belca
2. KO-OP Mojstrana
3. Rekreativna Mojstrana
4. OOSZMS Mojstrana
5. LIP Bled TOZD Mojstrana
6. Osnovna šola »16. decembra« Mojstrana

Noč A.

Stara žaga na Gorjani

zanetila ogenj, ki se je razširil z bliskovito naglico. Žaga, z deska mi, kar jih je bilo na deponiji, je pogorela v pičlih treh urah. Nemške policijske enote in gasilci, ki so takoj pridrveli na kraj požara, niso imeli dostopa, kajti partizanska zaseda poključkega bataljona, ki je ščitila umik partizanoma, je bila postavljena na bližnjem hričeku nad vasjo Poljšice, na Stovcu, je s težko strojnico (švarcloze), opravila svoje in tudi strelji ostrostrelcev so prišli v poštev.

Žaga je bila obnovljena po vojni in je rojevala nove, obširnejše pogoje dela, do finalnih izdelkov, ki jih danes proizvaja nova žaga in vsi obrati poleg nje na Rečici. Ti obrati dajejo mnogim zaposlenim iz Gorij in Bleda zaslužek, kar v stari Jugoslaviji ni bilo.

Jože Ambrožič

Streljanje

Občinsko sindikalno prvenstvo v streljanju z zračno puško je bilo 26. 6. v Podnartu. Tekmovanje je organizirala SD Podnart, pod pokroviteljstvom ObS ZSS in TKS Radovljica. Vsak tekmovalc je imel na razpolago 20 + 5 strelcev.

Rezultati ekip:

Zenske ekipno: Iskra Otoče, Kemična, GG Bled, Vezenine, Elan.

Moški ekipno: Veriga, Elan, Iskra, Filbo, Gorenjc, PTT, GG Bled, LIP Bled.

Skupne ekipe vseh nastopajočih: Iskra, Elan, Kemična, Veriga, Vezenine, GG Bled, LIP Bled.

Rezultati posameznikov:

Zenske: nismo imeli tekmovalk.

Moški: krogov

1. Lotrič Franc, Veriga, 177
2. Kokalj Rudi, Elan, 166
3. Markelj Janez, Iskra, 166
4. Gros Pold, LIP Bled, 164
45. Fujs Stefan, LIP Bled, 135
46. Rejc Srečko, LIP Bled, 134
62. Sodja Boris, LIP Bled, 125
67. Pintar Stanko, LIP Bled 119
85. Arh Jaka, LIP Bled, 104

Sodelovalo je 112 tekmovalcev in 21 tekmovalk.

Tudi pri prvenstvu v streljanju lahko ugotovljamo neudeležbo nekaj naših najboljših strelcev, ki bi močno popravili ekipno uvrstitev. Na žalost tudi med dekletki ni zanimanja za ta šport. V bodoče bo treba posvetiti pripravam več pozornosti. Pripraviti je treba stalna strelišča v vseh TOZD in nabaviti zračne puške.

Mali nogomet

Prvenstvo LIP in občinsko sindikalno prvenstvo 1976

V soboto, 9. 6., je bilo na stadionu na Bledu prvenstvo LIP v malem nogometu. Kljub vročini, ki je bila ta dan na stadionu, so se ekipe pomerile med seboj in se razvrstile po naslednjem vrstnem redu:

1. TOZD Bohinj, 2. TOZD Podnart (Lancovo), 3. TOZD Rečica, žal pa se na tekmovalcu nista pojavili petorki TOZD Mojstrana in DSSS, kljub obljubi, da bosta sodelovali.

Naslednjo soboto, 19. 6., je bilo v Radovljici občinsko sindikalno prvenstvo v malem nogometu. Tekmovanje je pod pokroviteljstvom ObsZS in TKS organizirala komisija za mali nogomet pri ZTKO Radovljica.

Nastopilo je 15 ekip iz delovnih organizacij občine Radovljica. Razdeljeni na štiri skupine so moštva igrala vsako z vsakim. Zmagovalci skupin pa so se med seboj pomerili za prva štiri mesta. V naši skupini so bila moštva Elana, Elmonta in Verige.

Vrstni red: 1. Plamen, 2. Zito, 3. Elan, 4. GG Bled, 5. Iskra Otoče, 6. Elmont, 7. Vezenine, 8. LIP Bled, 9. Iskra Lipnica, 10. Merkur.

Naša ekipa je žal tokrat nastopila oslABLJENA, brez igralcev Bohinja, ki se tekmovalcu niso udeležili. Brez dvoma pa nastopajoča ekipa petih igralcev, ki je igrala brez zamenjav in dobila dve tekmi in v tretji tekmi klonila šele v drugem polčasu, za služi vse priznanje.

—as—

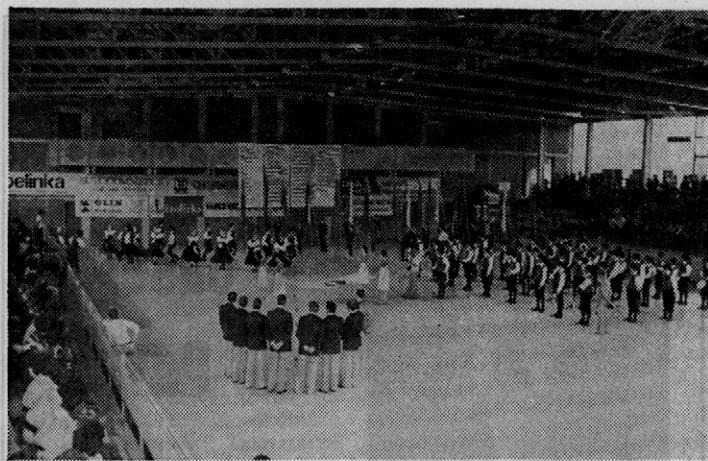
Pred 33. leti je pogorela žaga »Gorjana«

Točno 16. junija je minilo trintrideset let, odkar so pri belem dnevu partizani zanetili ogenj v obratih stare žage »Gorjane«. Dva partizana, in sicer Ludvik Bel-Slavc iz Bleda in Jože Robič-Egon iz Poljšice, sta preoblečena v nemške uniforme, prišla tega dne v zgodnjih popoldanskih urah k žagi, ustrahovala tedanje nemškega obratovodja, polila notranje prostore z bencinom in

Pogled na sedanjo žago na Rečici

Otvoritev Lesariade 75 — v dvorani na Kodeljevem

Lesariada 76

Organizacijski odbor za pripravo športnega tekmovanja delavcev gozdarstva in lesarstva, ki deluje pri republiškem odboru sindikata delavcev lesne industrije in gozdarstva Slovenije, je na svoji seji v aprilu sklenil, da bodo letošnje športne igre — LESARIADA 76 v petek, 10. in soboto 11. septembra v Ljubljani.

Organizator tehničnega dela bo že tretjič Športno društvo Slovan, ki ima na športnem parku Kodeljevo vse možnosti za dobro organizacijo takega tekmovanja.

Financiranje tekmovanja bo s štartnino, ki znaša za vsakega tekmovalca 150 din. Rok za prijavo za ekipe v posameznih disciplinah je bila 10. junij, 17. junija pa je bilo v prostorih Poslovnega združenja LES v Ljubljani žrebanje razporeda in tekmovalnih števil. Na sestanku vodij ekip pa so bila usklajena še določena odprta vprašanja.

Naš odbor za šport in rekreacijo je na sestanku 8. junija sklenil, da se udeležimo letošnje Lesariade z ekipami v naslednjih tekmovalnih disciplinah:

Ženske: odbojka (6 + 3), kegljanje (6), namizni tenis (3), streljanje (3).

Moški: mali nogomet (5 + 5), odbojka (6 + 3), kegljanje (6), namizni tenis (3), streljanje (5), šah (4 + 2).

Nova tekmovalna disciplina je letos namizni tenis. Naša DO ne bo tekmovala v balinanju (moški) in v šahu (ženske).

Na osnovi žrebanja startnih števil je določen tudi terminski plan tekmovanja. Nekaj disciplin bo namreč trajalo dva dni. Upoštevala se je pa tudi oddaljenost ekip od Ljubljane. Naše ekipe bodo nastopale po naslednjem razporedu:

Petek, 11. septembra
9.—11. ure kegljanje moški (40 ekip)

9.—15. ure odbojka moški (19 ekip)

12.—14.30 streljanje moški (35 ekip)

17.—18. ure mali nogomet osmi. na finala, LIP direktno (40 ekip)
17.—19. ure kegljanje ženske (24 ekip)

Sobota, 12. septembra
9.—12. ure odbojka ženske (24 ekip)

9.—12. ure namizni tenis ženske (8 ekip)

9.—12. ure namizni tenis moški (22 ekip)

9.—..... ure šah moški (25 ekip)

9.—..... mali nogomet četrtina finala

11.—..... mali nogomet polfinale

13.—14.30 streljanje ženske (20 ekip)

14.—..... mali nogomet finala

Rak na jajčnikih in jajcevodih

Uspehe zdravljenja bomo izboljšali, če bo vsaka ženska po 30. letu starosti prihajala dvakrat na leto na ginekološke preiskave

Jajčnik je organ z zelo pomembno reprodukcijsko nalogo. Sestavljajo ga raznovrstne celice, ki imajo izredno velike in raznolike sposobnosti. Zato se iz jajčnikov celic razvije zelo veliko različnih tvoril ali bul. Več kakor vsaka peta izmed teh bul je zločesta — rak!

Rak jajčnikov zavzema več kot 15 odstotkov vseh rakavih sprememb ženskih spolovil. Register raka za Slovenijo zapiše vsako leto več na novo ugotovljenih primerov raka na jajčnikih. Leta 1950 jih je registriral 41, leta 1955 61, leta 1965 83, leta 1966 106, leta 1972 pa že 118 primerov. Rak na jajčnikih se lahko prične razvijati v vsaki starosti, vendar je največje število bolnic, ki se pri deju prvič zdraviti, starih od 45 do 65 let.

Bolezen se začne in napreduje zelo dolgo brez znamenj in skoro ne povzroča težav. Zaradi lege jajčnikov v osrednjem delu spodnje trebušne votline in zaradi jajčnikove enake trdote kot jo imajo drugi organi v mali medenici, začetne spremembe na jajčnikih z običajnimi zdravniškimi pregledi le s težavo ugotovimo. Zato prihajajo bolnice z rakom na jajčnikih pozno k zdravniku in zato splošni zdravniški pregled le redko odkrije bolezen v začetku ali v zgodnji razvojni stopnji. Tako prihajajo bolnice na zdravljenje povečini v poznem, napredovalnem stadiju bolezni. Uspešnost zdravljenja je tudi pri sedanjih medicinskih znanostih odvisna predvsem in skoraj edino od stopnje razširjenosti bolezni ob pričetku zdravljenja. Zato bomo uspehe zdravljenja izboljšali le, če bo vsaka ženska po 30. letu starosti prihajala dvakrat na leto na ginekološke preiskave, četudi bi se počutila zdravo!

Opozorilna znamenja

Le poredkoma se pojavijo pri začetnem napredovanju raka na jajčnikih nevspešnosti — nekakšna opozorilna znamenja. To so sprva neznačilna in nepovzročajo tolikšnih motenj, da bi jih bolnice ne mogle prenašati ali da bi zaradi njih iskale zdravniško pomoč. Nanje bomo opozorili zaradi boljše osveščenosti naših žensk, da si bodo tudi take nevspešnosti pravilno tolmačile in zanje poiskale čimprej razjasnitve pri zdravniku. Take nevspešnosti so: napetost v trebuhu, ki se trajno povečuje in je od menstrualnega ciklusa neodvisna; tope bolečine v spodnjem delu trebuha, ki so stalne in se povečujejo; nerednosti in zvezi z menstruacijo, ki postajajo vedno bolj izrazite; bolečine v spodnjem delu trebuha, ki redno nastopajo pri težjem fizičnem delu. Težave pri izpraznjevanju črevesja in pri občejanju. Vsa ta znamenja ne pomenijo večje nevarnosti, če se pojavijo enkratno ali pa samo pred perilom, sicer pa so lahko znamenje za nastajanje bule.

Ko se pojavijo izrazita in dobro zaznavna znamenja, kot so hitro naraščanje trebuha, pogosto tiščanje na vodo, težave pri izpraznjevanju mehurja, prebavne težave, predvsem zaprtja, huj-

Bojujmo se proti raku...

šanje in stalno draženje na kašelj, je bolezen navadno že zelo napredovala in se razsejala po organih trebušne votline in celo zunaj nje. Bula lahko zaradi velikosti potiska trebušne organe iz prirojene lege in moti njihovo delovanje. Tekočina, ki se pri tej razvojni stopnji bolezni pogosto nabira v trebušni in celo v prsni votlini, opisane težave še poveča. Seveda je uspešno zdravljenje v tako napredovalnem stanju bolezni nemogoče. Operativno ne moremo odstraniti vsega rakavega tkiva, druga zdravljenja pa imajo pri tej vrsti raka le začasen ali samo blažilen uspeh. Zato ponovno poudarjamo, da je tudi pri tej obliki raka, kot je pri raku nasploh, uspeh zdravljenja odvisen od stopnje razširjenosti bolezni v začetku zdravljenja.

Postopki na zgodnje odkrivanje bolezni

Poleg običajnega ginekološkega pregleda opravimo še pregled skozi črevo, ginekološki pregled v različnih položajih in pregled na koži. Bris in pregled izločkov iz nožnice ter iz maternice nam le redko pokaže pozitivni rezultat, to je rakave celice. Bolj zanesljive preiskave so pregled notranjosti trebušne votline s posebnim optičnim instrumentom — laparoskopom in rentgenske preiskave s kontrastnimi sredstvi. Če nam vse te preiskave ne pojasnijo diagnoze, se odločimo, ne da bi odlašali, za poizkusno operacijo.

Zdravljenje

Vrste zdravljenja so: operacija, ionizirajoče obsevanje, citostatiki in kombinacije le-teh.

Vrsto zdravljenja izberemo predvsem po stopnji razširjenosti bolezni, po starosti ter po

splošnem zdravstvenem stanju bolnice in po histoloških značilnostih rakavih celic.

V začetnih stadijih vedno operiramo, pri napredovalni bolezni pa bolnico najprej obsevamo. Bolnico nato zdravimo še s citostatiki, in če je razsežnost bolezni po takim zdravljenju zmanjšala ter postala dostopna za operacijo, še operiramo. Najboljše uspehe imamo pri bolnicah, kjer smo začeli z zdravljenjem v začetku ali zgodnji razvojni dobi bolezni. Pri teh dosežemo petletno preživelost v več kot 80 odstotkih. Če začnemo zdraviti, ko se je bolezen razširila po trebušnih organih, je odstotek 5-letnih preživetij znatno manjši, to je 15 odstotkov.

Pri bolnicah, ki smo jih začeli zdraviti, ko se je bolezen razširila že zunaj trebušne votline, npr. v prsno votlino, 5 let preživi le malokatera. Uspehi zdravljenja začetnega stanja bolezni so se izboljšali, ko smo po operaciji začeli vbrizgavati v trebušno votlino radiaktivno zlato Au. Uspehi napredovalne bolezni pa so se nekoliko izboljšali po tem, ko smo pri ponovnih operacijah začeli odstranjevati čimveč rakavega tkiva in nato zdravljenje vztrajno nadaljevali s citostatiki.

Rak na jajcevodih je mnogo manj pogosten. Med raki na ženskih spolovilih odpade nanj komaj pol odstotka. V začetku bolezni tudi ta nima znamenj. Pri napredovanju pa se lahko kmalu pojavi znamenje, ki je za raka na jajcevodih zelo značilno, ni pa obvezno. To je precej tekoč iztok, rumenkasto-jantarske barve. Pojavi se v nožnici in počasi narašča. Vsa druga znamenja so enaka kot pri raku na jajčnikih. Pri postopku za zgodnje odkrivanje in spoznavanje raka na jajcevodih dobimo v brisu iz nožnice sluzi pogostejše rakave celice. Zdravimo predvsem operativno. Obsevanje z inozirajočimi žarki in zdravljenje s kemoterapevtiki je znatno manj uspešno.

Če hočemo izboljšati uspehe zdravljenja raka na jajčnikih in jajcevodih, moramo pričeti zdraviti bolezen v začetku. To pa je odvisno od zdravstvene prosvetljenosti naših žensk bolj kot od drugih zdravstvenih dejavnikov. Zato so tako važne redne poletne ali vsaj letne ginekološke preiskave.

prof. dr. Rado Poljanšek

Optični pregled

Oceniti delovno mesto — toda kako?

Nadeni očala, pogled skozi točno, videl boš, da je presneto težko! Može so se zbrali enkrat lepega dne,

so glave skup dali, probleme rešvali. So črtali, pisali na velik papir. Ocenjevati začeli, da bi bil že mir!

Tisti papirji so javno pripeti, na tabli, v veži jih vsakdo dobi. Poglej sam, prijatelj, pa dobro presodi,

ali ti prav je ali pa nil! Analitična ocena delovnih mest: osebni dohodek malo poskoči, za kak dinar v pest.

Ljudje smo pač samo ljudje. Saj nismo nikoli veseli,

zmeraj nam nekaj fal! Pritožimo se, ker se nam krivica godi,

za tiste procente ne spimo, nas glava boli!

Tako je bilo in še naprej bo. Se bomo godrnjali, se pritožvali!

Drugače življenje bilo bi pustol!

Jana Beravs

Stanje zaposlenih v juniju

TOZD »Tomaž Godec« Bohinjska Bistrica 408 delavcev in 13 vajencev

TOZD Rečica 268 delavcev in 8 vajencev

TOZD Mojstrana 50 delavcev in 1 vajenec

TOZD Podnart 62 delavcev

TOZD Trgovina 12 delavcev

DSSS 74 delavcev

Skupaj 876 delavcev in 22 vajencev

Poročila se je:

Režek Tončka

Rodila se je:

Burja Alojzu — hčerka

Na razgibavanju

Starejši možakar, sit razgibalnih vaj, ki so bile na dnevnem redu v bolnici, je moral nekega dne na povelje bolniške sestre splezati na lestev. Na lestvi je moral izvajati razne akrobacije, obešanje levo, desno in podobno. Končno je bilo možakarju vsega dovolj. Jezno zarobanti: »Zakaj za vraga nas niso kar gor pustili?«

Lesariada 75 (ekipa odbojkaric)

Humor

Mož in žena spita. Nenadoma mož plane pokonci in zavpije:

»Na pomoč, na pomoč!«

Žena ga vsa prestrašena sprašuje, kaj mu je.

Mož: »Joj, Jožica, moja Jožica bo utonila!«

Žena: »Kakšna Jožica neki, saj je ne poznaš?«

Mož trenutek pomisli in odgovori: »Seveda je ne poznaš, saj sva se spoznala v snu.«

Glavni in odgovorni urednik: Robič Ivan, tehnični urednik: Frelj Nada, člani: Žitnik Janez, Mencinger Franc, Trojar Andrej, Knaflič Zdravko, Noč Anton, Koselj Ivanka, Jeglič Silva in Kraigher Ciril.

Sodnik pravi pretkanemu obtožencu, ki ga ne zmedejo še tako zamotana in skrbno pripravljena vprašanja: »Zelo ste inteligentni!«

Obtoženec odgovori: »Če ne bi prisegel, bi to dejal jaz tudi vam.«

NEOPRAVICENO BOGATENJE

Tone: »Repe, ali veš, da ima naš mesar poleg avtomobila, barvnega televizorja in gradnji še veliko vikend hišo?«

Repe: »Veš Tone, mesarju je to lahko. Ima to navado, da kupcem mesa reče: 'Ali je lahko malo več?', menda misli s tem malo več denarja ne pa mesa.«

PRESNETI JEZIK

Voznik z volovsko vprego se odpravlja na polje. Mimoidoči, ki vozniška pozna, ga nagovori: »Ja, kam pa z volom?« Ogovorjeni se oglasi: »Na polje, na polje po seno!« Znanec pa: »Ja, saj tebe nisem nič vprašal.«